

پدافند غیرعامل

به کدام پیامبر ساخت زره تعلیم داده شد؟

«وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِيُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ»

انبیاء آیه ۸۰

و ساختن زره را به خاطر شما به او (حضرت داوود) تعلیم دادیم، تا شما را در جنگ‌هایتان حفظ کند: آیا شکرگزار (این نعمت‌های خدا) هستید.

«پدافند غیرعامل یک اصل خواهد بود برای همیشه، نه برای یک مقطع خاص.»

مقام معظم رهبری عجل الله فرجه

۹۶/۷/۳۰

جمله زیر از کیست؟

پدافند غیرعامل یک اصل خواهد بود برای همیشه نه برای یک مقطع خاص

دکتر نوشته: پناهگاه

صدام متجاوز برای پیشبرد اهداف خود و اربابانش دست به هر کاری می‌زد. او که در نبرد رودررو با رزمندگان اسلام به اهدافش نرسیده بود، با بمباران و موشک‌باران مناطق مسکونی و کشتار زنان و فرزندان بی‌گناه می‌خواست ما را به تسلیم وادار کند.

برخی از مردم برای در امان ماندن از بمباران و حمله‌های موشکی دشمن، شهرهای بزرگ را ترک می‌کردند و به مناطق اطراف و جاهای امن می‌رفتند. ولی ما در خانه و شهر خویش ماندیم و حتی در زمانی که به علت موشک باران شدید مدرسه‌ها تعطیل اعلام شده بود، دانش‌آموزان مدرسه نمونه دولتی را به روستایی بردیم و همان جا کلاس‌هایمان را تشکیل دادیم.

شب‌ها به محض اینکه رادیو اعلام خطر حمله نظامی می‌کرد، به پناهگاه امن و مخفی می‌رفتیم. شب‌ها چراغ‌های خانه و کوچه را خاموش می‌کردیم و گاهی برای گمراهی دشمن عده‌ای در خارج از شهر چراغ‌های برق یا آتش روشن می‌کردند. ماشین‌ها در خیابان چراغ‌هایشان را خاموش می‌کردند و توقف می‌نمودند و ...

در پناهگاه‌هایی که در فاصله دور از هم ساخته شده بودند، جاهای مناسب و راحت را به سالمندان، کودکان و خانم‌ها می‌دادیم و با دوستان و بچه محل‌ها دورهم جمع می‌شدیم. اگر زمان حمله طولانی می‌شد، جلسه قرآن می‌گذاشتیم. در غیر این صورت سعی می‌کردیم بگویم و بخندیم تا دیگران هم روحیه بگیرند. گاهی یک نفر خوش‌ذوق آواز می‌خواند یا عده‌ای به صورت خودجوش نمایش بازی می‌کردند ...

شنیدم در یکی از محله‌ها جشن عروسی را به علت اعلام خطر حمله هوایی یا موشکی دشمن در پناهگاه ادامه داده بودند !! .....

تاریخ زندگی بشر همراه چه بوده است؟

تاریخ زندگی بشر همواره با پدیده جنگ همراه بوده و دفاع نیز برای مقابله با حمله‌ها و هجوم‌ها، با حیات بشری آمیخته بوده است. **انسان‌های اولیه و قدیمی برای در امان ماندن از دشمنان چه کاری می‌کردند؟**

انسان‌های اولیه برای در امان ماندن از تهاجم حیوانات وحشی و دیگر دشمنان و همچنین برای کاستن از نگرانی‌های خود به غارها، بالای درختان و دیگر مخفیگاه‌های طبیعی پناه می‌بردند. به علاوه، ایجاد خندق در اطراف شهرها و ایجاد قلعه و دروازه‌های مستحکم برای پیشگیری از حملات غافلگیرانه دشمن، از شیوه‌های رایج دفاعی در زمان‌های قدیم بوده است.

چرا انسان‌های اولیه به بالای درختان و دیگر مخفیگاه‌های طبیعی پناه می‌بردند؟

دبیر: نرگس صفری

قلعه فلک الافلاک در خرم آباد - یکی از اماکن مستحکم در دوران قدیم ایران

بیشتر بدانید

یکی از جنگ‌های معروف اسلام، جنگ خندق است. پیامبر اسلام حضرت محمد ﷺ یارانش را برای مشورت درباره‌ی چگونه دفاع کردن از مدینه جمع کرد و هر کدام نظری دادند؛ ولی تنها پیشنهاد سلمان فارسی مورد قبول رسول خدا قرار گرفت که حفر خندق دور تا دور شهر مدینه برای جلوگیری از نفوذ و حمله‌ی دشمن به شهر بود.

مسلمانان با این نقشه که بهترین شیوه‌ی دفاعی در آن شرایط بود، توانستند در جنگ خندق پیروز شوند. خداوند در قرآن کریم در آیه ۸۰ از سوره مبارکه انبیاء می‌فرماید: و ما به او (حضرت داوود علیه السلام) ساخت زره را تعلیم دادیم تا شما را از آسیب جنگ در امان بدارد؛ پس آیا شما سپاسگزارید؟

چرا دفاع در برابر حوادث غیر طبیعی و تهدیدهای انسانی برای ما ضروری و مهم است؟

کشور پهناور ایران در طول تاریخ به دلیل ویژگی‌های جغرافیایی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و قرار گرفتن در منطقه حساس خاورمیانه و بهره‌مندی از ذخایر طبیعی، همواره در معرض حوادث طبیعی و غیر طبیعی زیادی قرار داشته است و در نتیجه، خسارات مالی و جانی زیادی نیز از این راه، به کشورمان وارد شده است. از این روست که دفاع در برابر حوادث غیر طبیعی و تهدیدهای انسانی برای ما ضروری و بسیار مهم است؛ به طوری که رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این باره می‌فرمایند: «دفاع جزئی از هویت یک ملت زنده است، هر ملتی که نتواند از خود دفاع کند زنده نیست».

رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای درباره اهمیت دفاع چه می‌فرمایند؟

دفاع (پدافند) شامل چند بخش است ؟ 1- دفاع (پدافند) عامل 2- دفاع (پدافند) غیر عامل

تعریف و دسته بندی دفاع (پدافند) دفاع (پدافند) عامل را تعریف کنید

۱- دفاع (پدافند) عامل : مقابله و مبارزه مستقیم و استفاده از تجهیزات جنگی به منظور دفع حملات و اقدامات جنگی دشمن پدافند عامل نامیده می شود. دفاع عامل یا مستقیم مخصوص زمان جنگ است که توسط افراد آموزش دیده با کمک وسایلی مثل اسلحه، موشک، تانک و هواپیما صورت می گیرد.

۲- دفاع (پدافند) غیر عامل : پدافند غیر عامل مجموعه اقداماتی است که بدون استفاده از تجهیزات جنگی می توان انجام داد تا از وارد شدن تلفات جانی به افراد و زیان اقتصادی به مراکز و تأسیسات حیاتی و مهم کشور جلوگیری کرد، یا آنها را به حداقل کاهش داد.

دفاع (پدافند) غیر عامل را تعریف کنید .

فعالیت (۱)

شما به عنوان یک نوجوان تا چه حدی آمادگی دارید که در زمان حمله دشمن، از خود، خانواده و دیگران دفاع کنید؟ به نظر شما چه کاری باید انجام داد؟ **در حال حاضر ما می توانیم با شرکت در دوره های مختلف نظامی، امدادی و بالا بردن سطح علمی،**

خود را برای شرایط جنگ آماده کنیم.

دفاع یا پدافند غیر عامل در جنگ ها برای مقابله با تهاجمات دشمن و کاهش خسارات ناشی از حملات زمینی، هوایی و دریایی صورت می گیرد. پالایشگاه ها، نیروگاه ها، فرودگاه ها، مراکز سیاسی مهم، مراکز اصلی مخابراتی و ارتباطی، پل های مهم، پایگاه های هوایی و مراکز و ایستگاه های آدیویی و تلویزیونی نقاطی هستند که در زمان جنگ، مورد توجه و حمله دشمن قرار می گیرند.

دفاع یا پدافند غیر عامل در جنگ ها به چه منظوری صورت می گیرد؟

چه مکان هایی در زمان جنگ مورد حمله ی دشمن قرار می گیرند ؟

خداوند در آیه 61 سوره انفال در مورد دفاع به ما چه دستوری داده است؟

کشور ما خانه بزرگ ماست. بنابراین همه افرادی که در این کشور زندگی می کنند، نباید اجازه دهند دشمن به سرزمینشان آسیب برساند.

در همین باره خداوند در آیه 60 سوره انفال به ما دستور داده است هر قدر که می توانیم، نیرویمان را جمع کنیم و همیشه آماده دفاع از سرزمینمان باشیم.

فعالیت (۳)

آلمان = بسیاری از تأسیسات و ساختمان های این کشور به صورت دو منظوره احداث شده است که در شرایط غیر عادی به پناهگاه تبدیل می شود. مانند: خطوط راه آهن زیر زمینی، ایستگاه مترو و پارکینگ ساختمان

سوئیس = ساخت پناهگاه مقاوم در برابر انفجار اتمی که دارای امکانات ضروری برای استفاده مردم است.

روسیه = ساخت پناهگاه های ضد هسته ای- دو منظوره کردن بسیاری از مراکز و تأسیسات مانند خطوط راه آهن زیر زمینی، ایستگاه مترو و پارکینگ زیر زمینی از حدود 31 سال قبل- ساخت مراکز بازدید عمومی (مانند موزه ها) در پناهگاه های زیر زمینی

اصول پدافند غیر عامل:

در خاطره ابتدای درس با برخی از اصول پدافند غیر عامل آشنا شدید. این اصول شامل مجموعه

اقداماتی است که با استفاده از آنها می توان به اهداف پدافند غیر عامل دست یافت. **استتار چیست؟ مثال بزنید**

۱- **استتار**: استتار به معنای هم رنگ و هم شکل کردن تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی با محیط اطراف است؛ به گونه ای که شناسایی آن برای دشمن بسیار دشوار و تا حدودی غیر ممکن باشد؛ مانند استفاده از بادگیر سفید در محیط برفی. **استتار از مؤثرترین روش های دفاع غیر عامل در دنیاست.** برای استتار از وسایلی مانند رنگ، تور، شاخه و برگ درختان و ... استفاده می شود.

برای استتار از چه وسایلی استفاده می شود؟

اصول پدافند غیر عامل چیست؟ نام ببرید

۱۰۸

مجموعه اقداماتی است که با استفاده از آن ها می توان به اهداف پدافند غیر عامل دست یافت؛ از قبیل: 1- استتار 2- اختفا 3- پراکندگی 4- فریب 3- مکان یابی 3- مقاوم سازی و استحکامات

اختفا چیست؟ مثال بزنید

۲- اختفا: اختفا یا پنهان کاری به اقداماتی گفته می‌شود که از قرار گرفتن تأسیسات، تجهیزات و نفرات در دید مستقیم دشمن جلوگیری به عمل می‌آورد؛ مانند پنهان کردن هواپیماهای جنگی در تونل.

در جریان هجرت پیامبر از مکه به مدینه کدام اصول پدافند غیرعامل استفاده شد؟

در جریان هجرت پیامبر ﷺ از مکه به مدینه با استفاده از اختفا و فریب که از اصول پدافند غیرعامل است، دشمنان رسول گرامی اسلام نتوانستند به آن حضرت دسترسی پیدا کنند.

روش‌های اختفا عبارت‌اند از: **روش‌های اختفا را نام ببرید**
الف) استفاده مناسب از عوارض زمین و احداث تأسیسات در محلی که به سهولت قابل تشخیص و مشاهده نباشد.

ب) عادی و غیرمهم جلوه دادن تأسیسات با کارهایی مانند جدول‌بندی، درخت‌کاری و ...

۳- پراکندگی: پراکندگی به معنای پخش کردن و عدم تجمع نیروها، تجهیزات و تأسیسات به منظور کاهش آسیب‌پذیری آنها در مقابل عملیات دشمن است؛ برای مثال: **پراکندگی را تعریف کنید. مثال بزنید**
دانشمندان هسته‌ای کشور نباید در یک مجتمع مسکونی زندگی کنند یا اگر می‌توانیم چند پالایشگاه در کشور بسازیم بهتر است آنها را در چند شهر با فاصله زیاد از هم بسازیم.

۴- فریب: فریب یعنی انجام کارهایی که فکر و دید دشمن را از اهداف اصلی و مهم به سوی اهداف فرعی و غیراصلی و کم‌اهمیت منحرف کند؛ مانند نصب نمونک (ماکت) تجهیزات جنگی در نقاط مختلف.

فریب را تعریف کنید. مثال بزنید

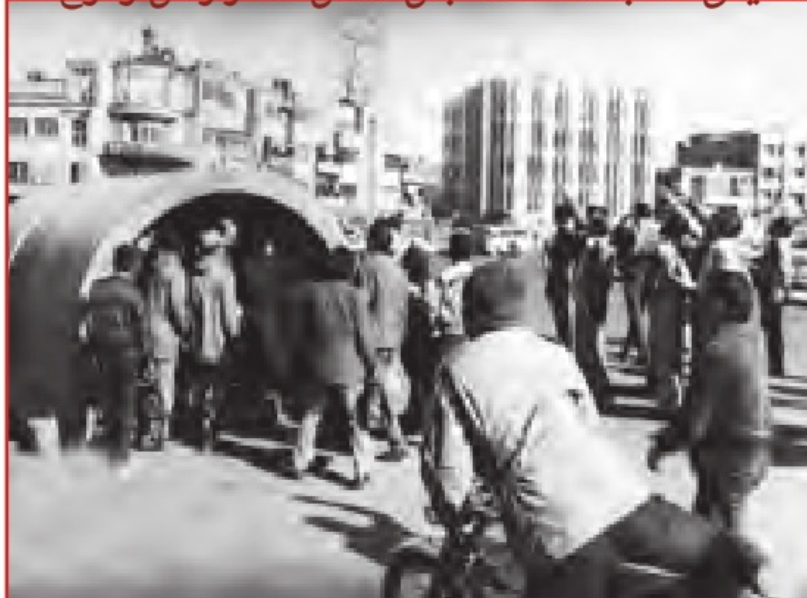

مکان یابی را توضیح دهید

۵- **مکان یابی:** از اقدامات اساسی و مهم پدافند غیرعامل، انتخاب محل مناسب برای ایجاد تأسیسات حیاتی و مهم کشور است. ایجاد این تأسیسات در دشت‌های هموار، کنار بزرگراه‌ها و جاده‌های اصلی و در نزدیکی مرزها موجب شناسایی و آسیب‌پذیری آنها در برابر تهدیدات دشمنان می‌شود.

۶- **مقاوم سازی و استحکامات:** یکی از کارهای مفیدی که در زمان صلح می‌توان انجام داد تا در زمان حادثه از آن استفاده شود، ساخت مکان‌هایی است که در مقابل بمب و موشک مقاوم باشد و آثار ترکش و موج انفجار را تا حدود زیادی خنثی کند. بنابراین احداث پناهگاه در مجتمع‌های مسکونی و اداری و همچنین ساخت پناهگاه‌های عمومی در شهرها، یکی از اقدامات مفیدی است که باعث حفظ جان انسان‌ها در زمان وقوع حادثه می‌شود.

یکی از اقدامات مفیدی که باعث حفظ جان انسان‌ها در زمان وقوع حادثه می‌شود؟

نمونه‌ای از پناهگاه‌های عمومی

رعایت اصول پدافند غیر عامل چه مزیت‌هایی دارد؟

رعایت اصول پدافند غیر عامل دو فایده مهم زیر را به همراه دارد:

- ۱- قدرت دفاعی کشور را افزایش می‌دهد و باعث حفظ مراکز و تأسیسات مهم جامعه می‌شود.
- ۲- هرچه توان و قدرت دفاع عامل و غیر عامل کشور بیشتر باشد، احتمال تهاجم دشمنان کمتر می‌شود.

فعالیت (۳)

شما اگر ایمن‌سازی محل زندگیتان (شهر، شهرک، محله یا روستا) را برعهده بگیرید، چه اقداماتی

انجام می‌دهید؟ (به صورت جزئی با توجه به ویژگی‌های نمای محل زندگی بررسی کنید.)

مقاوم سازی منازل- شناسایی مکان‌های امن در محل و معرفی آنها به همسایگان- تشکیل گروه‌های امدادی

نکته: دفاع عامل یا مستقیم مخصوص زمان جنگ است که با وسایلی مثل اسلحه،

موشک، تانک و هواپیما صورت می‌گیرد

نکته: استتار از مؤثرترین روش‌های دفاع غیرعامل در دنیا است